

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
KAMU DENETÇİLİĞİ KURUMU
(OMBUDSMANLIK)

SAYI : 2019/6344-S.9570

BAŞVURU NO : 2019/3092

KARAR TARİHİ : 26/07/2019

KISMEN TAVSİYE KISMEN RET KARARI

BAŞVURAN

BAŞVURUYA KONU İDARE : SOSYAL GÜVENLİK KURUMU BAŞKANLIĞI

BAŞVURUNUN KONUSU : Başvuranın Kütahya Sosyal Güvenlik Kurumu İl Müdürlüğünün 1995 yılında yaptığı hatalı hesaplama nedeniyle kendisine aylık bağlandıktan 23 yıl sonra, yersiz ödeme yapıldığı gerekçesiyle maaşının düşürüldüğü iddiası hakkındadır.

BAŞVURU TARİHİ : 11/02/2019

I. BAŞVURANIN İDDİA VE TALEPLERİ

1. Kurumumuza 11/2/2019 tarihinde yapılan başvuruda, başvuran; Kütahya Sosyal Güvenlik Kurumu İl Müdürlüğünün 10/04/1995 tarih ve ... sayılı SSK Aylık Bağlama Kararından 23 yıl sonra, hatalı hesaplama nedeniyle toplam gün sayısının yetersiz olmasından dolayı, yersiz ödeme yapıldığı gerekçesiyle haklarının gasp edildiğini belirterek, konunun araştırılmasını talep etmektedir.

II. İDARENİN BAŞVURUYA İLİŞKİN AÇIKLAMALARI

2. Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı Kütahya Sosyal Güvenlik İl Müdürlüğünün başvuru konusuna ilişkin 8/3/2019 tarihli ve E.3817959 sayılı yazısı ve eklerinde özetle; ... TC numaralı sigortalı ...'ın 22.02.2018 tarihli dilekçesinde aylık bağlanırken gün sayısının eksik alındığını, aylığının tekrar hesaplanmasını, erişebildiği hizmet dökümüne göre gün sayısının eksik alındığını iddia ve talep ettiği, emekli sicil dosyasının incelenmesi neticesinde askerlik borçlanmasının Sigortalı Hizmet Dökümünde görünmediği ancak aylık bağlanırken dikkate alındığının tespit edildiği, bunun yanında yapılan detaylı incelemede 1976/3 dönem çalışmalarının 90 gün olması gerekirken sehven 180 gün alındığının görüldüğü ve mükerrer alınan 90 gün silinerek aylığın tekrar hesaplandığı, yeni hesaplanan aylık tutarı eski aylıktan düşük olduğundan zaman aşımı kurallarına riayet edilerek oluşturulan 1488.42, TL yersiz ödemelerin 5510/96 maddesine göre tahsil edildiği belirtilmektedir.

III. İLGİLİ MEVZUAT

3. 18/10/1982 tarihli ve 2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın "Dilekçe, bilgi edinme ve kamu denetçisine başvurma hakkı" başlıklı 74 üncü maddesinde;

"...Herkes, bilgi edinme ve kamu denetçisine başvurma hakkına sahiptir. Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına bağlı olarak kurulan Kamu Denetçiliği Kurumu idarenin işleyişiyle ilgili şikayetleri inceler..." hükmü,

4. 6328 sayılı Kamu Denetçiliği Kurumu Kanunu'nun "Kurumun görevi" başlıklı 5 inci maddesinin birinci fıkrasında; *"Kurum, idarenin işleyişi ile ilgili şikâyet üzerine, idarenin her türlü eylem ve işlemleri ile tutum ve davranışlarını; insan haklarına dayalı adalet anlayışı içinde, hukuka ve hakkaniyete uygunluk yönlerinden incelemek, araştırmak ve idareye önerilerde bulunmakla görevlidir."* hükmü,

5. 29, 30, 31/7/1964-1/8/1964 tarihli ve 11766-11779 sayılı Resmi Gazete'lerde yayımlanan 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun;

5.1. "Yaşlılık aylığından yararlanma şartları" başlıklı mülga 60 ıncı maddesinin; 25.08.1999 tarihli 4447 sayılı Kanunun 6 ıncı maddesi ile değişiklik yapılmasından önceki halinde; *"Yaşlılık aylığından yararlanma esas ve şartları aşağıda gösterilmiştir.*

A) Sigortalının;

a) Kadın ise 50, erkek ise 55 yaşını doldurmuş olması ve en az 5000 gün veya

b) Kadın ise 50, erkek ise 55 yaşını doldurmuş olması, 15 yıldan beri sigortalı bulunması ve en az 3600 gün yahut,

c) Kadın ise 50, erkek ise 55 yaşını doldurmamış olmakla beraber, kadın ise 20, erkek ise 25 yıldan beri sigortalı bulunması ve en az 5000 gün, malullük, yaşlılık ve ölüm sigortaları primi ödemiş olması şarttır. B) (Değişik: 11/12/1981- 2564/1 md.) a- 50 yaşını doldurmamış olmakla beraber en az 20 yıldan beri sigortalı olarak Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca tespit edilen maden işyerlerinin yeraltı iş yerlerinde sürekli çalışan ve bu işlerde en az 5000 gün malüllük, yaşlılık ve ölüm sigortaları primi ödeyen sigortalılara yazılı talepleri üzerine yaşlılık aylığı bağlanır.

b- 50 yaşını doldurmamış olmakla beraber en az 25 yıldan beri sigortalı olarak (B/a) fıkrasında sözü edilen iş yerlerinin yeraltı münavebeli işlerde çalışan ve bu işlerde en az 4000 gün malüllük, yaşlılık ve ölüm sigortaları primi ödeyen sigortalılar da (...) 8100 gün prim ödemiş sigortalılar gibi yaşlılık aylığından yararlanırlar.

C) (Değişik: 29.07.2003 – 4958/ 34 md. Y.T. 06.08.2003)

a) Sigortalı olarak ilk defa çalışmaya başladığı tarihten önce bu Kanunun 53 üncü maddesine göre malul sayılmayı gerektirecek derecede hastalık veya arızası bulunan ve bu nedenle malullük aylığından yararlanamayan sigortalılar, yaşları ne olursa olsun en az 15 yıldan beri sigortalı bulunmak ve en az 3600 gün malüllük , yaşlılık ve ölüm sigortaları primi ödemiş olmak şartıyla yaşlılık aylığından yararlanırlar.

b) Sakatlığı nedeniyle vergi indiriminden yararlanmaya hak kazanmış durumda olan sigortalılardan; ilgili mevzuatı uyarınca, I. derece sakatlığı olanlar yaşları ne olursa olsun en az onbeş yıldan beri sigortalı bulunmak ve en az 3600 gün malüllük, yaşlılık ve ölüm sigortaları primi ödemiş olmak, II. derece sakatlığı olanlar yaşları ne olursa olsun en az onsekiz yıldan beri sigortalı olmak ve en az 4000 gün malüllük, yaşlılık ve ölüm sigortaları primi ödemiş olmak, III. derece sakatlığı olanlar yaşları ne olursa olsun en az yirmi yıldan beri sigortalı olmak ve en az 4400 gün malüllük, yaşlılık ve ölüm sigortaları primi ödemiş olmaları şartıyla yaşlılık aylığından yararlanırlar. Sakatlığı nedeniyle vergi indiriminden yararlanması dolayısıyla yaşlılık aylığına hak kazanarak yaşlılık aylığı alanlar Kurumca kontrol muayenesine tabi tutulabilir. D) (Değişik: 11/12/1981- 2564/1 md.) a- 50 yaşını dolduran ve erken yaşlanmış olduğu tespit edilen, b- 50 yaşını dolduran ve malüllük, yaşlılık ve ölüm

sigortalarına tabi çalışmalarının en az 1800 gününü Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca tespit edilen maden işyerlerinin yeraltı işlerinde geçirmiş bulunan, Sigortalılar da (A) bendinin (a) veya (b) fıkralarında belirtilen diğer şartlarla yaşlılık aylığından yararlanırlar.

E) Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca tespit edilen maden işyerlerinin yeraltı veya yeraltı münavebeli işlerinde en az 1800 gün çalışmış bulunan sigortalıların, bu işlerdeki prim ödeme gün sayıları toplamına dörtte biri eklenir ve toplamı, bunların Malullük, Yaşlılık ve Ölüm Sigortaları primi ödeme gün sayısı olarak kabul edilir.

01/04/1954 tarihinden beri yeraltı veya yeraltı münavebeli işlerde çalışmış olan sigortalılar hakkında da yukarıdaki fıkra hükmü uygulanır.

F) (Değişik : 29.07.2003 - 4958 / 34 md. Y.T. 06.08.2003) Bu kanuna göre sigortalı olarak tescil edilmiş bulunanların, er olarak silah altında veya Yedek Subay Okulunda geçen sürelerinin tamamını veya bir kısmını, kendilerinin veya hak sahiplerinin yazılı talepte bulunmaları halinde ve bu Kanununun 78 inci maddesi ile belirlenen prime esas kazancın alt sınırının talep tarihindeki tutarı üzerinden hesaplanacak malullük, yaşlılık ve ölüm sigortaları primlerini tebliğ tarihinden itibaren altı ay içinde ödemeleri şartı ile borçlandırılır, altı ay içinde primi ödenmeyen borçlanma süreleri hizmetten sayılmaz.

Ancak Kanunla kurulmuş bulunan diğer sosyal güvenlik kuruluşları mevzuatına göre sigortalı veya iştirakçi olanlar hakkında yukarıdaki fıkra hükmü uygulanmaz.

Sigortalıların grev ve lokavtta geçen süreleri, grev ve lokavtın sona ermesinden itibaren altı ay içinde kendilerinin veya hak sahiplerinin yazılı talepte bulunmaları halinde ve bu Kanununun 78 inci maddesi ile belirlenen prime esas kazancın alt ve üst sınırları arasında olmak suretiyle, talep tarihindeki tutarı üzerinden hesaplanacak malullük, yaşlılık ve ölüm sigortaları primi, tebliğ tarihinden itibaren altı ay içinde ödemeleri şartı ile borçlandırılır.

Borçlandırılan sürenin karşılığı olan gün sayısı sigortalının prim ödeme gün sayısına katılır. Bu kanuna göre tespit edilen sigortalılığın başlangıç tarihinden önceki süreler için borçlandırılma halinde, sigortalılığın başlangıç tarihi, borçlandırılan gün sayısı kadar geriye götürülür.

Aylık bağlanmasına askerlik, grev ve lokavt borçlanması ile hak kazanılması durumunda kendilerine, borcun ödendiği tarihi takip eden aybaşından itibaren aylık bağlanır.

G) Bu maddenin uygulanmasında; 18 yaşından önce Malullük, Yaşlılık ve Ölüm Sigortalarına tabi olanların sigortalılık süresi, 18 yaşını doldurdukları tarihte başlamış kabul edilir. Ancak, bu tarihten önceki süreler için ödenen malullük, yaşlılık ve ölüm sigortaları primleri, prim ödeme gün sayılarının hesabına dahil edilir.

H) Bu maddede belirtilen yaşlılık aylıklarından yararlanabilmek için sigortalının çalıştığı işten ayrılması ve yazılı istekte bulunması şarttır.” hükmü,

5.2. “Yaşlılık aylığının hesaplanması” başlıklı mülga 60 ıncı maddesinin; 25.08.1999 tarihli 4447 sayılı Kanununun 7 nci maddesi ile değişiklik yapılmasından önceki halinde; “Yaşlılık aylığı bağlanmasına hak kazanan sigortalıya, bu Kanuna göre tespit edilen göstergesinin katsayı ile çarpımının % 60'ı oranında ve aşağıdaki hükümler nazara alınarak yaşlılık aylığı bağlanır. A) Yaşlılık Aylığı :

a) Sigortalının, kadın ise 50, erkek ise 55 yaşından sonra doldurduğu her tam yaş için ve 5000 günden fazla ödediği her 240 günlük malullük, yaşlılık ve ölüm sigortaları primi için % 60 oranı (1)'er artırılarak,

b) (Değişik: 11/12/1981-2564/2 md.) Sigortalının, 5000 günden noksan ödediği her 240 günlük malullük, yaşlılık ve ölüm sigortaları primi için % 60 oranı 1 eksiltiyle, Hesaplanır.

c) (Değişik: 11/12/1981-2564/2 md.) Yukarıdaki (b) fıkrası hükmü, 60 ıncı maddenin (B-C-D) bentlerine göre aylığa hak kazananlar için uygulanmaz.

Bu maddeye göre bağlanacak aylıkların oranı, her halde % 85'i geçemez.

B) Yaşlılık aylığının hesabına esas alınacak gösterge, sigortalının işten ayrıldığı tarihten önceki malüllük, yaşlılık ve ölüm sigortaları primi ödenmiş son 5 takvim yılının prim hesabına esas tutulan kazanç tutarlarına göre bulunacak ortalama yıllık kazanç esas alınarak tespit edilir.

5 takvim yılından daha az takvim yılında prim ödemiş olan sigortalı için ortalama yıllık kazanç, prim ödediği takvim yılları esas alınmak suretiyle hesaplanır.

C) Ereğli Kömür İşletmesi Müessesesinde çalışan münavebeli (Gruplu) sigortalılar için, yıllık kazançlarının iki katı alındıktan sonra yukarıdaki (B) fıkrasına göre ortalama yıllık kazanç hesab edilir. Ancak, ortalama yıllık kazancın hesabında esas alınan son 5 takvim yılının her birinde 180 günden fazla olan münavebeli çalışmalara ait kazanç tutarları nazara alınmaz.” hükmü,

5.3. “Göstergelerin tespit tabloları” başlıklı mülga ek 21 inci maddesinde; “Gelir ve aylıkların hesabına esas alınacak göstergelerin tesbitinde kullanılmak üzere, aşağıda belirtilen şekilde “Gösterge Tespit Tabloları” ve “Üst Gösterge Tespit Tabloları” düzenlenir. A) Gösterge tespit tabloları:

a) İş kazaları ile Meslek Hastalıkları Sigortası için düzenlenecek Gösterge Tespit Tablosunda, sigortalının gelire esas kazancının hesabına giren son takvim ayında prim hesabına esas asgari günlük kazancın yıllık tutarı taban rakamını, aynı aydaki gösterge tablosunun en yüksek göstergesi üzerinden hesaplanacak azami günlük kazancın yıllık tutarı tavan rakamını oluşturur.

b) Malüllük, yaşlılık ve ölüm sigortaları için düzenlenecek gösterge tespit tablosunda, sigortalının aylık talep veya ölüm tarihinden önceki beş takvim yılında prim hesabına esas asgari günlük kazançların beş yıllık tutarının yıllık ortalaması taban rakamını, aynı yıllara ait gösterge tablosunun en yüksek göstergesi üzerinden hesaplanacak azami günlük kazançların yıllık ortalaması tavan rakamını oluşturur.

c) 991 sayılı Kanunla Kuruma devredilen sandıklar mevzuatına göre bağlanacak aylıklar için düzenlenecek gösterge tespit tablosunda, sigortalının aylık bağlanmasında nazara alınan kazancının ait olduğu tarihteki prim hesabına esas asgari kazancın yıllık tutarı taban rakamını, aynı tarihteki gösterge tablosunun en yüksek göstergesi üzerinden hesaplanacak azami günlük kazancın yıllık tutarı tavan rakamını oluşturur.

d) Yukarıdaki (a), (b) ve (c) fıkralarına göre tespit edilen taban rakamı, gösterge tablosundaki en düşük göstergenin, tavan rakamı en yüksek göstergenin karşılığı olarak alınır. Tavan rakamı ile taban rakamı arasındaki fark, en düşük göstergenin karşılığı olan kademe hariç tutularak geriye kalan kademe sayısına bölünür. Bölüm sonucunun kesir kısmı tama çıkarılarak elde edilen rakam, en düşük göstergeyi takip eden göstergeden itibaren, her dilim bir göstergeyi karşılamak üzere, taban rakamına ard arda ilave edilerek takip eden göstergelerin karşılığı rakamlar tespit edilir. B) Üst gösterge tespit tabloları:

a) İş Kazaları ile Meslek Hastalıkları Sigortası için düzenlenecek üst gösterge tespit tablosunda, sigortalının gelire esas kazancının hesabına giren son takvim ayında, prim hesabına esas gösterge tablosunun tavanı üzerinden hesaplanacak günlük kazancın yıllık tutarı taban rakamını, üst gösterge tablosunda en yüksek gösterge esas alınarak hesaplanacak aynı aydaki prime esas azam, günlük kazancın yıllık tutarı tavan rakamını oluşturur.

b) Malüllük, yaşlılık ve ölüm sigortaları için düzenlenecek üst gösterge tespit tablosunda, sigortalının aylık talep veya ölüm tarihinden önceki beş takvim yılında prim hesabına esas gösterge tablosundaki en yüksek gösterge üzerinden hesaplanacak günlük kazançların beş yıllık tutarının yıllık ortalama taban rakamını, aynı yıllara ait üst gösterge tablosunun en yüksek

göstergesi esas alınarak hesaplanacak azami günlük kazançların yıllık ortalaması tavan rakamını oluşturur.

c) 991 sayılı Kanunla Kuruma devredilen sandıklar mevzuatına göre bağlanacak aylıklar için düzenlenecek üst gösterge tespit tablosunda sigortalının aylık bağlanmasında nazara alınan kazancının ait olduğu tarihteki prim hesabına esas gösterge tablosunun tavanı üzerinden hesaplanacak günlük kazancının yıllık tutarı taban rakamını, üst gösterge tablosundaki en yüksek gösterge esas alınarak hesaplanacak aynı tarihteki prime esas azami günlük kazancın yıllık tutarı tavan rakamını oluşturur.

d) Yukarıdaki (a), (b) ve (c) fıkralarına göre tespit edilen tavan rakamı üst gösterge tablosundaki en yüksek göstergenin karşılığı olarak alınır. (a), (b) ve (c) fıkralarına göre tesbit edilen tavan rakamı ile taban rakamı arasındaki fark kademe sayısına bölünür. Bölüm sonucunun kesir kısmı tama çıkartılarak elde edilen rakam gösterge tablosunun en yüksek göstergesine karşılık gelen sayıya her dilim bir göstergeyi karşılamak üzere ardarda ilave edilerek takip eden göstergelerin karşılığı sayılar tespit edilir. ” hükmü,

5.4. “Gelir ve aylıkların hesaplanması” başlıklı mülga ek 23 üncü maddesinde; “Sigortalının gelir veya aylığı, bu Kanunun ek 3 üncü maddesine göre tespit edilen gösterge sayısının katsayı ile çarpılması sonucu bulunan miktarın gelir veya aylık bağlamaya esas oranlarla çarpılması suretiyle hesaplanır. Katsayının değişmesi halinde, değişikliğin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren yeni katsayı esas alınarak gelir ve aylıklar yeniden hesaplanır. ” hükmü,

5.5. Mülga ek 35 inci maddesinde; “Üst Gösterge Tablolarının tavan göstergesine göre hesaplanacak aylıkların aylık bağlama oranı % 50'dir.

Üst Gösterge Tablosunun tavan göstergesi ile Gösterge Tablosunun tavan göstergesi arasındaki derece ve kademeler üzerinden bağlanacak aylıkların oranı Bakanlar Kurulunca tespit edilir.

Bu Kanunun 61 ve 67 nci maddelerindeki, aylık bağlama oranının artırılması veya eksiltilmesi hususundaki hükümler saklıdır. ” hükmü, Düzenlenmiştir.

IV. KAMU DENETÇİSİ CELİLE ÖZLEM TUNÇAK'IN KAMU BAŞDENETÇİSİ'NE ÖNERİSİ

6. Başvuranın iddiaları, idarenin konu ile ilgili açıklamaları, ilgili mevzuat ve tüm dosya kapsamı birlikte değerlendirilerek hazırlanan “Kısmen Tavsiye Kısmen Ret Kararı Önerisi” Kamu Başdenetçisi'ne sunulmuştur.

V. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

A. Hukuka, Hakkaniyete ve İnsan Haklarına Uygunluk Yönünden Değerlendirme

7. Başvuran, Kütahya Sosyal Güvenlik Kurumu İl Müdürlüğü'nün 1995 yılında yaptığı hatalı hesaplama nedeniyle kendisine aylık bağlandıktan 23 yıl sonra, yersiz ödeme yapıldığı gerekçesiyle maaşının düşürüldüğünü, kendisinden geri ödeme talep edildiğini belirtmiş ve konunun araştırılmasını talep etmiştir.

8. İdare, başvuranın 22.02.2018 tarihli dilekçesi ile, kendisine aylık bağlanırken gün sayısının eksik alındığını iddia etmesi üzerine, dosyasının yeniden incelendiğini ve 1976 yılı 3 üncü döneme dair 90 günlük hizmetin mükerrer hesap edildiğini, ayrıca 1991 yılında 355 olan prim gün sayısının sehven 359 olarak kaydedildiğini, bu nedenlerle prim gün sayısının 94 gün fazla hesaplandığının anlaşıldığını, gerekli kayıtlar düzeltilmek suretiyle maaşın yeniden hesaplandığını ve zamanaşımı kurallarına riayet edilerek hesaplanan **toplam 1488,42 TL** yersiz ödemenin başvurudan tahsil edildiğini belirtmiştir.

9. **Dosya kapsamındaki bilgi ve belgelerden;** Başvuranın 22.02.2018 tarihli dilekçesi neticesinde dosyasında gerçekleştirilen incelemede; Kütahya SSK İl Müdürlüğü'nün 1995

yılındaki aylık bağlama işlemine dair Yaşlılık Mükteza Tablosunda, 1971 ile 1995 yılları arasındaki prim gün sayısı toplamının yanlış hesaplandığı, 7781 gün olarak tespit edilen toplam prim gün sayısının 7687 olması gerektiği, başvurana 600 gün askerlik borçlanması ile birlikte 8381 gün üzerinden hesaplama yapılarak aylık bağlandığı, buna mukabil aylık bağlama oranının da prim gün sayısının azalması neticesinde 64,9'dan 63,9'a düştüğü anlaşılmıştır. Konu ile ilgili mevzuat incelendiğinde; 5 numaralı paragrafta ayrıntılı şekilde yer verildiği üzere, yaşlılık aylığı tutarının belirlenmesinde **ortalama yıllık kazanç** ile birlikte, taban bir oranın sigortalının belli prim ödeme gün sayısı ve/veya yaşına göre artırılması ya da azaltılmasıyla saptanan **aylık bağlama oranı** kullanılmaktadır. Mevzuata göre başvuranın emekli olduğu tarihi de kapsayan 01.07.1978-31.12.1999 tarihleri arasında yaşlılık aylığı, göstergenin katsayı ile çarpımının aylık bağlama oranındaki tutarı alınmak suretiyle hesaplanmaktadır. Göstergenin tespitine esas **ortalama yıllık kazanç**, sigortalının 2000 yılından önce on yılı geçmemek üzere primi ödenmiş takvim yıllarına ait prime esas kazançlar toplamının takvim yılı sayısına bölünmesi ile elde edilir. Aylık hesabına esas göstergelerin belirlenmesinde, sigortalının 2000 yılından önce çalıştığı sektör için geçerli olan ve ortalama yıllık kazanç hesabına giren takvim yılı sayısı esas alınarak hazırlanan **gösterge tespit tablosu** veya **üst gösterge tespit tablosu** kullanılır. Buna göre, sigortalının ortalama yıllık kazancına eşit sayının, tabloda eşit sayı yoksa en yakın sayının karşılığı olan rakam gösterge olarak alınır. Üst göstergenin belirlenmesinde, sigortalının tahsis talep tarihine ait takvim yılı hariç, bundan önceki son on takvim yılına ait takvim yılı kazançları, on takvim yılının altında kazançları varsa bu takvim yıllarına ait kazançları esas alınır. Bu şekilde bulunan ortalama yıllık kazanç, tahsis talep tarihine ait üst gösterge tablosunun en düşük göstergesinin karşılığı kazancın altında ise bu defa sigortalının beş takvim yılına ait kazançları, beş takvim yılının altında kazançları varsa bu takvim yıllarına ait kazançları esas alınarak, sigortalının göstergesi bulunur. Gösterge tablosundan hak kazanılan yaşlılık aylığının taban oranı % 60'tır. Üst gösterge tablosunun her kademesi için ayrı bir oran belirlenmiş olup, 10 uncu derecenin 1 inci kademesinin karşılığı olan oran % 59,9, 1 inci derecenin 10 uncu kademesinin karşılığı olan oran ise % 50'dir. Ara göstergelerin oranları ise en düşük göstergenin karşılığı olan % 59,9 oranı, izleyen her gösterge için binde bir azaltılarak belirlenmiştir. Aylık bağlama oranının belirlenmesinde, taban oranı sigortalı kadın ise 50, erkek ise 55 yaşından sonra doldurulan her tam yaş için ve 5000 günden fazla ödenen her 240 günlük prim için (1) puan artırılır, 5000 günden eksik her 240 günlük prim için (1) puan eksiltir. Buna göre başvuranın prim gün sayısının 8381'den 94 gün eksilmeyle 8287'e düşmesi neticesinde, 5000 günden fazla olan 3287 gün içinde 240 günlük dilimlerden 13 adet bulunması nedeniyle; 50,9 olan taban aylık bağlama oranına yapılan ekleme de 14'ten 13'e düşmüştür. Bu itibarla gerek prim gün sayısının ve gerekse aylık bağlama oranının azalması ile neticelenen kayıtlarda ve hesaplamalarda bir hata bulunmadığı anlaşılmıştır.

10. Öte yandan, başvuranın maaşının eksik hesaplandığına dair vermiş olduğu dilekçe nedeniyle; dosyasının yeniden incelenmesi neticesinde, maaş bağlandıktan 23 yıl sonra, idare tarafından gerçekleştirilen hatalı işlemin ortaya çıktığı ve başvurana fazla maaş bağlandığının anlaşıldığı görülmektedir. Anayasa Mahkemesi, ölüm aylığının iptaline ilişkin bir başvuru hakkında vermiş olduğu, 17/01/2019 tarihli ve 30658 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan kararında, ölüm aylığının iptali suretiyle mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin içerdiği kamu yararı amacı ile başvurucunun mülkiyet hakkının korunması arasındaki adil dengenin gözetilmesine vurgu yapılmaktadır. Yüksek mahkeme mülkiyet hakkına yönelik müdahalenin Anayasa'ya uygun düşebilmesi için, müdahalenin **kanuna dayanması, kamu yararı amacı**

taşıması ve ayrıca ölçülülük ilkesi gözetilerek yapılması gerektiğine hükmetmiştir. Somut olayda, 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 96 ncı maddesi hükmü uyarınca, başvurana 23 yıl boyunca yapılmış olan fazla ödemelerin yalnızca son 5 yıllık kısmı, faizsiz olarak geri talep edilmektedir. Nitekim mezkur Kanun maddesinin düzenlenme amacı, idarenin yapmış olduğu bu gibi hatalar telafi edilirken, kamu yararı ile vatandaşlara yüklenen mali mesuliyet arasında bir denge sağlanmasıdır. Bahse konu yersiz ödeme toplamı 1488 lira 42 kuruş olup, kanunun uygulanmasının başvuran üzerinde katlanılamayacak derecede ağır sonuçları olduğunu söylemek mümkün değildir. Bu itibarla idarenin uygulamasının ölçülülük ilkesini gözetmediği düşünülmektedir.

11. Kurumumuzca yapılan değerlendirme neticesinde; başvuranın talebine yönelik olarak idarece yapılmış işlemlerde **hukuka ve hakkaniyete aykırı bir durum bulunmadığı sonuç ve kanaatine varılmıştır.**

12. Ancak, başvurana hukuka aykırı bir şekilde yansıtılan fazla ödemeler, tamamen idarenin tasarrufu ve gözetimi altında gerçekleştirilmiş olup başvuranın tesis edilen işlemde hiçbir kusuru bulunmamaktadır.

13. Kurum, yerine getirmesi gereken inceleme ve denetim yükümlülüğünü zamanında yerine getirmemiş sonrasında da 23 yıl geçtikten sonra durumu fark etmek suretiyle hatalı işlemin iptali yoluna gitmiştir. Dolayısıyla, idarenin inceleme ve denetim görevini zamanında ve gereği gibi ifa etmediği ayrıca tutarlı hareket etme yükümlülüğünü de yerine getirmemek suretiyle iyi yönetim ilkesinin ihlal edildiği değerlendirilmektedir.

14. Bu bağlamda, idarenin yerine getirmesi gereken inceleme ve denetim yükümlülüğünü zamanında ve gereği gibi yerine getirmediği, tutarlı hareket etme yükümlülüğünü de ifa etmediğinin tespiti ile birlikte iyi yönetim ilkesine aykırılık teşkil eden bu hususların telafisine imkan verecek tedbirlerin alınması gerektiği yönünde tavsiyede bulunulması gerektiği kanaatine ulaşılmıştır.

B. İyi Yönetim İlkeleri Yönünden Değerlendirme

15. 28/03/2013 tarihli ve 28601 mükerrer sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Kamu Denetçiliği Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin "İyi yönetim ilkeleri" başlıklı 6 ncı maddesinde yer verilmiş olup; İdarelerin Kurumumuz tarafından istenen bilgi ve belgeleri süresinde gönderdiği ve **“makul sürede karar verme”** ve **“kararın geciktirilmeksizin bildirilmesi”** ilkelerine uygun davrandığı, yine idare tarafından **şikâyetçiye makul sürede cevapların verildiği** ancak şikâyetçiye verilen cevaplarda **işleme karşı hangi sürede hangi mercilere başvurulabileceğinin gösterilmemiş olması sebebiyle** **“karara karşı başvuru yollarının ve süresinin gösterilmesi”** ilkesine uygun davranmadığı görülmüş olup, idarenin bahse konu ilkelere de uygun davranması önerilmektedir

VI. HAK ARAMA ÖZGÜRLÜĞÜNE İLİŞKİN YASAL MEVZUAT

16. 6328 sayılı Kanununun 21 inci maddesinin birinci fıkrası uyarınca başvurunun Kurumumuz tarafından reddedilmesi hâlinde, durmuş olan dava açma süresi gerekçeli ret kararının ilgiliye tebliğinden itibaren kaldığı yerden işlemeye başlayacaktır. 21 inci maddenin ikinci fıkrası uyarınca ise tavsiye kararı üzerine otuz gün içinde herhangi bir işlem tesis edilmez veya eylemde bulunulmaz ise durmuş olan dava açma süresi kaldığı yerden işlemeye başlayacaktır. Buna göre; ilgili idarenin eylem ve işlemlerine karşı dava açma süresinden (varsa) arta kalan sürede **Ankara İş Mahkemesine** yargı yolu açıktır.

VII. KARAR

Açıklanan gerekçelerle ve dosya kapsamına göre;

Başvuranın yapılan kesintilerin geri ödenmesi ve maaşının düzeltilmesi talebinin **REDDİNE**;

İdarenin inceleme ve denetim görevini zamanında ve gereği gibi yerine getirebilmesi ayrıca tutarlı hareket etme yükümlülüğünü de ifa edebilmesine imkan verecek tedbirleri alması hususunda **SOSYAL GÜVENLİK KURUMU BAŞKANLIĞINA TAVSİYEDE BULUNULMASINA**,

6328 sayılı Kanununun 20 inci maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca, Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığınca bu karar üzerine tesis edilecek işlemin otuz gün içinde Kurumumuza bildirilmesinin zorunlu olduğuna,

Kararın **BAŞVURANA** ve **SOSYAL GÜVENLİK KURUMU BAŞKANLIĞINA** tebliğine,

Türkiye Cumhuriyeti Kamu Başdenetçisince karar verildi.

e-imzalıdır
Şeref MALKOÇ
Kamu Başdenetçisi